

Utbildningsinspektion i Södra rektorsområdet, Bruksskolan och Stigens skola

Förskoleklass

Grundskola 1–6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Färgelanda kommun och besökt Södra rektorsområdet, Bruksskolan och Stigens skola den 5 och 6 februari år 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Bruksskolan och Stigens skola intervjuades rektorn, lärare, elevvårdspersonal, elever och föräldrar. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass och grundskolans årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för bedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Bruksskolan och Stigens skola

Bruksskolan	Antal elever
Förskoleklass	11
Grundskola, årskurserna 1–6	96
Stigens skola	Antal elever
Förskoleklass	8
Grundskola, årskurserna 1–4	21

Källa: Skolornas rektor

Södra rektorsområdet i Färgelanda kommun består av Bruksskolan och Stigens skola med tillhörande fritidshem. Skolorna, som ligger i de södra delarna av kommunen, har en ansvarig rektor för verksamheterna. Bruksskolan har undervisning i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6 och skolan ligger i samhället Ödeborg ca 6 kilometer från Färgelanda centralort. Stigens skola, som har förskoleklass och grundskolans årskurser 1–4, ligger ca 5 kilometer öster om Färgelanda centralort.

Bruksskolan har blivit om- och tillbyggd vid flera tillfällen under de ca 90 år skolan funnits till. Skolan har två våningar och det finns klassrum i båda våningarna. Omgivningarna, med lövträd som tidigare elever i början av 1900-talet planterade vid Bruksskolan, används av eleverna för raster och lektioner som hålls utomhus i anslutning till skolan. Det finns ett bibliotek och skolan har flera kompletteringsutrymmen i anslutning till de olika lektionssalarna. Det finns elever som gått årskurserna 1–4 vid Stigens skola men som fr.o.m. läsåret 2007/08 har flyttat till Bruksskolan för att där börja årskurs 5. I en intilliggande byggnad finns lokaler för bl.a. hem- och konsumentkunskap, slöjd och idrott och hälsa. Elever som läser något språk i språkvalet gör detta i Bruksskolan.

Stigens skola, som är från 1950-talet, består av två våningar med bl.a. matsal i första våningen och lektionssalar i skolans andra våning. I en byggnad i anslutning till skolan finns salar för slöjd och idrott och hälsa. Stigens skola har en stor skolgård med goda möjligheter för eleverna att ha rörelseövningar och uteverksamhet i anslutning till skolan. På Stigens skola finns en klass med sex till åtta elever, som kallas asylklass. Några av eleverna har beviljats uppehållstillstånd i Sverige. Fr.o.m. läsåret 2007/08 har Stigens skola förskoleklass och grundskolans årskurser 1–4. Tidigare fanns årskurserna 5 och 6 även på Stigens skola, men nu går dessa elever i Bruksskolan. De flesta elever åker skolskjuts till Stigens skola.

Helhetsbedömning

Inspektionen visar att skolorna i södra rektorsområdet har förutsättningar för god måluppfyllelse avseende elevernas utveckling och lärande. Bruksskolan och Stigens skola borde dock bättre ta till vara de förutsättningarna som finns för verksamheten att komma längre i arbetet med att uppfylla de nationella målsättningarna, detta gäller inte minst skolornas arbete med läroplanens och kursplanernas strävansmål. Särskilt Bruksskolan arbetar med att se elevernas utveckling i ett helhetsperspektiv

från förskoleklass till årskurs 6. Lärarna i Bruksskolan efterlyser fördjupad kontakt med Valboskolan 7–9 i syfte att vara informerade för att följa upp elevernas samlade kunskapsutveckling under elevernas samlade grundskoletid. Lärarna i Stigens skola efterfrågar också bättre information om hur det går för de elever som skolan överlämnar till Bruksskolan. Dessa samverkansfrågor bör skolorna utveckla former för.

Inspektörerna kan konstatera att det råder en öppen och välkomnande stämning på skolorna vid besöken. Elever uppger vid samtal att de i allmänhet är trygga på skolan. När incidenter inträffar tar de vuxna tag i det. I klasserna finns så kallade ”mombus” d.v.s. mobbningsombudsmän, som är uppmärksamma på att inga kamrater blir retade. Skolorna genomför även aktiviteter för att främja sammanhållning och gemensamma värden t.ex. genom att använda frågeställningar i program från Lions Quest där materialet ”Jag duger” ingår.

Inspektörerna bedömer att skolan bör göra de nationella målen kända och kontinuerligt dokumentera elevernas kunskapsutveckling samt analysera sambandet mellan resultat och arbetsmetoder. Arbetet med att följa upp kunskapsresultaten i alla ämnen och utveckla metoder så att skolans resultat förbättras samt att ge eleverna inflytande över sin utbildning och sin skolmiljö bör prioriteras.

Skolorna genomför ingen uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i övriga ämnen än engelska, matematik och svenska. En absolut förutsättning för att skolan ska kunna ha en uppfattning om hur man lyckas med kunskapsuppdraget är att systematiskt följa upp och sammanställa kunskapsresultaten. Ett sådant underlag är också en förutsättning för att kunna göra utvärderingar, analyser och förstå hur olika metoder och arbetssätt i verksamheten står i relation till kunskapsresultat vid den egna skolan. Skolorna måste således förbättra det systematiska kvalitetsarbetet med kontinuerlig uppföljning, utvärdering och analys. Skolornas kvalitetsredovisning redovisar uppgifter inom vissa områden t.ex. arbetet med normer och värden, språkbruk, demokratiarbete och lärande och resultat avseende i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och vilka åtgärder skolan avser vidta för att förbättra måluppfyllelsen.

Skolorna behöver utveckla innehållet i elevernas individuella studieplaner (IUP) med uppgifter om vilka konkreta och framåtsyftande mål som eleverna ska uppnå. Idag innehåller dessa planer alltför mycket mål av allmängiltig karaktär.

Inspektörerna bedömer att undervisningen är av skiftande kvalitet och karaktär avseende bl.a. elevernas möjlighet att utmanas och känna nyfikenhet och lust att lära. Under vissa lektioner präglas undervisningen av att eleverna gör samma uppgifter i övningsböcker och eleverna ger uttryck för att de tycker att undervisningen är tråkig och enahanda. Under andra lektioner, som inspektörerna tar del av och som elever berättar om vid intervjuer, gör eleverna olika saker enskilt eller i grupp och läraren har här lyckats att individualisera undervisningen på ett sätt som eleverna känner vara både lustfyllt och meningsfullt. Skolorna behöver formulera och planera i den lokala arbetsplanen hur de kan levandegöra skolarbetet så att eleverna stimuleras att utveckla och använda hela sin förmåga för sin kunskapsutveckling.

Lärarna på de båda skolorna, särskilt i Bruksskolan, försöker arbeta för att göra eleverna medvetna om målen för utbildningen och med att utvärdera elevernas arbete och kunskapsutveckling. Vid samtal med eleverna på de båda skolorna framkommer att det varierar mellan elever i olika åldrar om de är medvetna om läroplanens och kursplanernas mål för utbildningen. Om eleverna inte känner till utbildningens mål är det svårt för dem att utöva inflytande eller ta ansvar för lärandet och undervisningens planering. Inspektörerna bedömer att skolorna bör utveckla arbetet med att ge eleverna inflytande på undervisning och verksamhet. Skolorna saknar, som tidigare sagts, också uppgifter om hur de ska arbeta med skolans uppdrag avseende strävansmålen i kursplaner och läroplaner av vilka det framgår att eleverna i skolan ska befästa självständigt formulerade ståndpunkter grundade på kunskaper om etiska och förnuftsmässiga överväganden.

Vid klassrumsbesök och samtal med elever och personal framkommer att eleverna, som tidigare sagts, i hög utsträckning arbetar med samma sak och att hänsyn till individuella förutsättningar bara tas i ringa omfattning. Detta förhållningssätt är synligt på båda skolorna men i viss mån tydligast vid Stigens skola.

Enligt inspektörernas bedömning har eleverna vid skolorna inom Södra rektorsområdet goda möjligheter till stöd i olika former då grupperna oftast är relativt små. Detta ger lärarna bra förutsättningar för att individualisera undervisningen efter elevernas behov. Då skolorna har tillgång till utbildad specialpedagog har skolorna förutsättningar att möta varje elevs behov. Enligt inspektörernas bedömning innebär dessa omständigheter goda förutsättningar för lärarna att ytterligare öka möjligheterna till att möta varje elev efter dennes behov.

Värdegrundsarbetet på skolorna syns ge resultat i verksamheten. Skolorna har gemensamma ordningsregler och representanter för eleverna har varit delaktiga i upprättandet av ordningsreglerna. Skolorna har upprättat likabehandlingsplaner, som till många delar är upprättade i enlighet med lagens intentioner. Skolorna bör dock arbeta för att göra likabehandlingsplanerna kända bland eleverna.

Eleverna på skolorna har inte tillgång till elevens val och inte heller till ämnet teknik före årskurs 5.

I södra rektorsområdet är rektorn förtrogen med verksamheten. Det finns dock brister och förbättringsbehov inom sådana områden som rektorn ansvarar för, till exempel avseende uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten, elevernas rätt till särskilt stöd samt kvalitetsarbetet.

Inspektionen av skolorna i södra rektorsområdet visar att skolorna har förutsättningar för att utvecklas och att nå förbättrade resultat och bättre måluppfyllelse.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan genomför inte systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.2 och 2.8 i läropla-

nen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).

- Eleverna får ingen undervisning i teknik före utgången av årskurs 5 vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i ämnet i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, förordningen om kursplaner för grundskolan och bilaga 3 till skollagen).
- Eleverna erbjuds inte elevens val (2 kap. 20 § grundskoleförordningen).
- Eleverna har inte tillgång till svenska som andraspråk (2 kap. 15 § grundskoleförordningen).
- Elever som behöver särskilt stöd får inte detta (5 kap.1 § grundskoleförordningen).
- Elev får inte handledning på sitt modersmål (5 kap.2 § grundskoleförordningen).
- Åtgärdsprogram upprättas inte för elever i den klass skolan kallar asylklass (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolorna bör informera eleverna om likabehandlingsplanens innehåll.
- Skolorna bör utveckla innehållet i de individuella utvecklingsplanerna.
- Skolorna bör även använda sig av målen att sträva mot vid planering av undervisningen och tydligare utmana eleverna i deras lärande.
- Skolorna bör utveckla arbetet med att presentera och tydliggöra målen i kursplanerna och i läroplanen för eleverna.
- Skolorna bör utveckla arbetet med elevernas inflytande över undervisningen.
- Skolornas åtgärdsprogram bör förbättras.
- Stigens skola bör individanpassa undervisningen på ett tydligare sätt och främja alla elevers fortsatta lärande och kunskapsutveckling.
- Skolorna bör arbeta med att bättre systematisera sitt kvalitetsarbete.
- Skolornas kvalitetsredovisning bör förbättras.
- Rektorn bör bli tydligare i sin pedagogiska ledning och i sitt ansvarstagande för att skolan som helhet ska nå de nationella målen.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell 1. Elever vid Bruksskolan och Stigens skola som uppfyller kraven i samtliga delprov i de nationella ämnesproven i årskurs 5 för åren 2005–2007.

	Nationella ämnesprov årskurs 5 åren 2005–2007								
Andel (%) som uppnått kravnivån	2005			2006			2007		
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Engelska	90	86	88	77	85	82	100	80	88
Matematik	70	86	81	100	95	97	90	87	88
Svenska	80	91	88	92	90	91	80	100	92

Källa: Statistik från Barn- och ungdomskontoret, Färgelanda kommun

Kommentar:

Resultaten på de nationella proven i årskurs 5 år 2005–2007 visar att nästan alla elever vid Bruksskolan och Stigens skola har uppnått kravnivåerna i samtliga delprov i engelska, matematik och svenska. Det finns ingen skillnad mellan pojkar och flickor i kunskapsresultat avseende resultaten av de nationella proven i årskurs 5. Alla elever på skolan deltog i de nationella proven förutom år 2005, då tre elever ej deltog i provet i matematik i Bruksskolan och år 2006, då två elever ej deltog i engelska vid samma skola. Skolorna har inte gjort någon analys av resultaten och det finns inga åtgärder formulerade för hur skolorna ska arbeta för att alla elever ska nå kravnivå-

erna i de nationella proven. Skolorna gör heller inga andra uppföljningar eller sammanställningar av kunskapsresultaten än resultaten av de nationella ämnesproven. I intervjuer framhåller lärarna och rektorn att det finns goda förutsättningar för att elevernas resultat kommer att förbättras genom de stödinsatser som skolan gör för eleverna.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framåtsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av mindre god kvalitet. Lärarna följer endast upp elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik. Därmed är det endast möjligt att pröva de egna undervisningsmetoderna mot resultaten i dessa ämnen. Lärarna genomför utvecklingssamtal och upprättar individuella utvecklingsplaner för samtliga elever i enlighet med bestämmelserna. Dock varierar kvaliteten på de individuella utvecklingsplanerna och det finns ingen enhetlighet i hur väl lärarna följer upp varje elevs resultat i andra ämnen än svenska, matematik och engelska. De individuella utvecklingsplanerna skiftar i kvalitet eftersom de mål som är formulerade ibland är mycket allmänt hållna. Inom bedömningsområdet finns följande brist och förbättringsbehov:

Uppföljning av kunskapsresultaten

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som det omgivande samhället.

Intervjuer och verksamhetsbesök visar att lärarna följer upp varje elevs kunskapsutveckling i svenska, matematik och engelska så att det är möjligt att pröva undervis-

ningen mot resultaten. Lärarna analyserar dock inte resultaten av de nationella ämnesproven så att de kan utgöra grund för åtgärder, även om enskilda lärare, särskilt vid Bruksskolan, uppger att de försöker pröva olika metoder för att höja måluppfyllelsen.

Inspektörerna bedömer att skolan inte gör någon systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten så att undervisningsmål och metoder kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav.

Uppföljning i alla ämnen

Enligt läroplanen ska läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling.

Skolorna följer upp varje elevs kunskapsutveckling kontinuerligt i ämnena engelska, matematik och svenska samt elevernas sociala mognad och utveckling. Skolorna har arbetat fram bearbetningar av kursplanernas mål för varje årskurs från förskoleklassen till årskurs 6 i de flesta ämnen. Det framgår däremot inte hur lärarna följer upp kunskapsutvecklingen i andra ämnen.

Inspektörerna bedömer att uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat måste utvecklas till att omfatta samtliga ämnen i årskurs 5.

Individuell utvecklingsplan

Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Samtliga elever får en individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet varje termin. De flesta elever är väl medvetna om sina mål i utvecklingsplanen. Inspektörerna har tagit del av några individuella utvecklingsplaner. Utformningen av de individuella utvecklingsplanerna skiftar i kvalitet på så sätt att det i vissa planer framgår klart och tydligt vilka mål eleven ska uppnå medan det i andra planer ej tydligt framgår vad eleven ska uppnå.

Inspektörerna bedömer att de individuella utvecklingsplanerna bör utvecklas, främst avseende de framåtsyftande målbeskrivningarna samt på ett mer utförligt sätt omfatta kursplanernas kunskapsmål.

Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:10) om den individuella utvecklingsplanen.

1.3 Bedömning och betygssättning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevens kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygsriterierna,

- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygskatalog förs enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas samlade bedömning av området är att det är av god kvalitet. Bedömningar av elevernas kunskaper i de ämnen som följs upp är i huvudsak allsidig och görs utifrån de nationella målen i kursplanerna. Resultaten av nationella ämnesprov vägs in i bedömningarna.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas samlade bedömning av området är att det är av mindre god kvalitet. Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot får endast begränsat genomslag på undervisningens inriktning. Eleverna är överlag inte medvetna om mål i läroplan och kursplaner vilket gör det svårt för dem att utöva ett inflytande eller ta ansvar för lärandet och undervisningens planerande. Dock är klassråd och elevråd väl fungerande.

Eleverna erbjuds endast i ringa omfattning varierade undervisningsformer. Samarbetsformer mellan förskoleklass och skola fungerar för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. Inom bedömningsområdet finns behov av följande förbättringsinsatser:

Utbildningens inriktning

Enligt läroplanen anger mål att sträva mot inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan.

Enligt grundskoleförordningen finns för varje ämne en kursplan. I kursplanen anges de mål som undervisningen ska sträva mot och de mål som eleverna ska ha uppnått efter det femte och det nionde skolåret.

Verksamhetsbesök och intervjuer med lärare visar att läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot används i begränsad utsträckning som underlag för att planera undervisningens inriktning. Skolan saknar arbetsplan för arbetet med strävansmål och skolan utvärderar inte att undervisningen ligger i linje med läroplanen och kursplanernas mål att sträva mot.

Inspektörerna bedömer att skolan bör arbeta med att även använda sig av mål att sträva mot vid planering av undervisningen.

Inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet

Enligt skollagen ska eleverna ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Enligt grundskoleförordningen ska eleverna i varje klass eller undervisningsgrupp ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor som är av gemensamt intresse för eleverna. Skolan ska klargöra för elever vilka mål utbildningen har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers rätt till inflytande och påverkan. Elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet och för skolmiljön, samt att de får ett reellt inflytande på utbildningens utformning.

Intervjuer med elever och lärare samt verksamhetsbesök visar att elever överlag inte är medvetna om mål i läroplan och kursplaner. I några klassrum noterar inspektörerna att eleverna, under lärares ledning, har formulerat mål för områden i historia. I ett annat klassrum finns målen för vad man ska nå i matematik uppsatta. Eleverna uppger att vissa lärare är duktiga på att förklara målen medan andra elever säger att de inte talar så mycket mål i undervisningen. Om elever inte har kunskap om kursplaners mål blir det mycket svårt för dem att utöva ett inflytande eller ta ansvar för de viktiga frågorna kring lärandet och undervisningens planerande. Verksamhetsbesök och intervjuer med elever och lärare visar också att eleverna vanligtvis inte har

inflytande och inte heller efterfrågar inflytande över lärandet eller hur undervisningen läggs upp.

Inspektörerna bedömer att skolan bör arbeta för att öka elevernas kännedom om målen för utbildningen samt att öka elevernas inflytande över undervisningen.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid upprättas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av mindre god kvalitet. Av intervjuer med lärare framgår att elever som varit i behov av särskilda stödåtgärder inte fått detta under innevarande läsår p.g.a. lärares sjukskrivning. Skolorna anordnar inte studiehandledning på modersmål och skolorna anordnar inte heller undervisning i svenska som andraspråk. För elever i den s.k. asylklassen har inte åtgärdsprogram upprättats, vilket ska göras eftersom eleverna inte har erforderliga kunskaper i svenska språket. Undervisningen ger utrymme för ytterligare individualisering. Inom området finns följande brist och förbättringsbehov:

Individanpassad undervisning

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Läraren ska utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

I de verksamhetsbesök som inspektörerna deltar i gör många elever ungefär samma sak under lektionerna. Vid några lektionsbesök noterar inspektörerna att läraren försöker individualisera. Det är inspektörernas uppfattning att verksamheten vid Bruksskolan har kommit längre gällande individualisering i verksamheten än vid Stigens skola. Lärare och elever har svårt att ge exempel på hur elever som har lätt för sig får utmaningar inom ramen för undervisningen.

Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Inspektörerna ser i verksamhetsbesöken att eleverna undantagsvis utmanas i det egna lärandet. Under flertalet lektioner arbetar eleverna i övningsböcker och några av eleverna säger att de ”tycker det är så där med det de håller på med under lektionerna”.

Inspektörerna bedömer att Stigens skola bör individanpassa undervisningen på ett tydligare sätt och främja alla elevers fortsatta lärande och kunskapsutveckling.

Elever i behov av särskilt stöd

Enligt skollagen ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Alla som arbetar i skolan uppmärksammar och hjälper elever som har svårigheter i skolarbetet. En elev ska ges stödundervisning, om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd.

Inspektörerna konstaterar att särskilt stöd ges främst i svenska, engelska och matematik. Av intervjuer med lärare framgår också att elever som varit i behov av särskilda stödåtgärder inte fått detta under innevarande läsår p.g.a. lärares sjukskrivning. Skolorna anordnar inte handledning på modersmål och skolorna anordnar inte heller undervisning i svenska som andraspråk.

Inspektörerna bedömer att elever i behov av särskilt stöd inte får berättigat stöd i alla ämnen.

Inspektörerna bedömer att skolorna brister i att anordna handledning på modersmål och undervisning i svenska som andraspråk.

Åtgärdsprogram

Enligt grundskoleförordningen ska rektorn se till att en elevs behov av särskilda stödåtgärder utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

De åtgärdsprogram som inspektörerna granskar är upprättade utifrån författningens krav men varierar i kvalitet och utformning. Det finns åtgärdsprogram där skolan bör vara tydligare när det gäller att precisera vilka konkreta åtgärder som ska genomföras för att nå målen och vem som ansvarar för vad.

För elever i den s.k. asylklassen har inte åtgärdsprogram upprättats, vilket ska göras eftersom eleverna inte har erforderliga kunskaper i svenska språket.

Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogram måste upprättas för elever i den s.k. asylklassen, samt att de i övrigt bör förbättras.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av god kvalitet. Det finns vid skolorna inga elever som upplever kränkande behandling. Barnen i Bruksskolan och Stigens skola upplever att skolan är en trygg miljö och inspektörerna noterar att det finns en god social gemenskap såväl elever emellan som mellan lärare och elever. Kommunen behöver dock förbättra skolornas likabehandlingsplaner så att de uppfyller kraven i lagen. Inom området finns följande förbättringsbehov:

Likabehandlingsplan

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen ska syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen ska planerade åtgärder redovisas. Planen ska årligen följas upp och ses över (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).

Enligt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan ska likabehandlingsplanen upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad (2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).

Vid inspektionstillfället hade skolorna likabehandlingsplaner. Skolans likabehandlingsplaner motsvarar dock inte fullt ut en sådan plan som lagen kräver då den exempelvis inte tydligt och konkret och utifrån en kartläggning av den enskilda skolans risker och behov anger vilka konkreta åtgärder som behövs under det kommande året för att främja likabehandling och förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Eleverna har varit med i föreberedande resomang om likabehandlingsplanen. Likabehandlingsplanen är inte känd bland eleverna vid Stigens skola. Likabehandlingsplanerna saknar datering. Arbetet med likabehandlingsplanen är inte delegerat. Se vidare kommunrapporten. Se också vidare i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7) och kommentarer för arbetet med att främja likabehandling.

Inspektörerna bedömer att Stigens skola bör informera eleverna om likabehandlingsplanen.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av mindre god kvalitet. Skolorna erbjuder inte elevens val och erbjuder inte heller teknik före årskurs 5. Inspektörerna bedömer att eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler. Inom bedömningsområdet finns följande bristområden:

Garanterad undervisningstid

Enligt skollagen omfattar det garanterade antalet undervisningstimmar 6 665 timmar i grundskolan. Av timplanen framgår utbildningens omfattning i timmar för ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val. Det är den minsta undervisningstid som eleverna ska erbjudas. I ämnet teknik finns mål att uppnå för eleverna i årskurserna 5 och 9.

Enligt uppgifter från lärare och elever finns inte tid avsatt för teknik i årskurs 5. Eleverna får tillgång till teknik först i årskurs 6 eftersom undervisningen är organiserad så att eleverna läser ämnet i årskurs 6. Eleverna vid skolorna ges därmed inte möjlighet att nå kursplanens mål i ämnet teknik för årskurs 5.

Inspektörerna bedömer att fördelningen av undervisningstiden i skolorna inte ger eleverna förutsättningar att nå målen i teknik för årskurs 5.

Elevernas valmöjligheter

Enligt grundskoleförordningen ska styrelsen erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Undervisningen ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenligt med målen i den kursplan eller de kursplaner som fastställts för det ämne eller ämnen som utgör elevens val.

Eleverna på Bruksskolan erbjuds elevens val under två temadagar och eleverna vid Stigens skola får inte elevens val p.g.a. att personalen, enligt uppgifter i intervjuer med lärarna, inte räcker till för att arrangera detta ämne.

Inspektörerna bedömer att skolorna inte erbjuder elevens val i enlighet med förordningens krav.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av god kvalitet. Med några få undantag har lärarna utbildning för den undervisning de bedriver. Skolans pedagogiska personal har överlag nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen och har tillgång till kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Rektorn har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

3.3 Rektors ansvar**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av mindre god kvalitet. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med det dagliga arbetet i sitt rektorsområde men att rektorn inte tar ansvar för att skolan gör uppföljningar, sammanställningar eller utvärderingar av skolans kunskapsresultat i samtliga ämnen vilket är rektorns ansvar. Rektorn bör bli tydligare i sin pedagogiska ledning och ansvarstagande för att verksamheten som helhet ska nå de nationella målen. Följande förbättringsområde finns:

Rektor som pedagogisk ledare

Enligt skollagen åligger det rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Personalen har i huvudsak förtroende för sin rektors arbete. Flera av de brist- och förbättringsområden som inspektionen påvisar faller inom rektorns ansvar. Det bör omnämnas att rektorn endast varit rektor vid rektorsområdet i ca ett år. Rektorn har

dock ansvar för exempelvis uppföljning och utvärdering av skolans resultat, det systematiska kvalitetsarbetet, likabehandlingsplanen och målstyrningen. Enligt lärarna finns det tveksamhet i frågor som rör rektorns förmåga att utmana lärarna i pedagogiska diskussioner. Lärarna efterlyser att rektorn tydligare utmanar dem för att skolan ska göra än bättre resultat.

Inspektörerna bedömer att rektorn bör bli tydligare i sin pedagogiska ledning och ansvarstagande för att skolan som helhet når de nationella målen.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av mindre god kvalitet. Skolans kvalitetsredovisning ger inte en samlad bild av skolans resultat utifrån kursplanernas mål för årskurs 5. I kvalitetsredovisningen redovisas vissa slutsatser av kunskapsresultaten och skolans arbete med vilka åtgärder som behöver vidtas för att höja måluppfyllelsen men det saknas systematik i hur analyser, åtgärder och insatser redovisas liksom att det saknas systematik i kvalitetsarbetet i stort. Följande förbättringsområden finns:

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som det omgivande samhället (Lpo 94 avsnitt 1).

Inspektionen visar att skolan inte följer upp, utvärderar och sammanställer kunskapsresultaten i samtliga ämnen. Kunskapen om skolans resultat är följaktligen inte heller utgångspunkt för något kvalitetsarbete. Många viktiga delar av verksamheten omfattas inte av skolans kvalitetsarbete eftersom en bedömning och analys av måluppfyllelsen, en uppföljning av likabehandlingsplanen samt en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta för att öka måluppfyllelsen saknas.

Inspektörerna bedömer att skolan bör arbeta med att bättre systematisera sitt kvalitetsarbete.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning ska arbetet med kvalitetsredovisning främja skolornas kvalitetsarbete och därigenom bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål. Kvalitetsredovisningen syftar även till att ge information om verksamheten och dess måluppfyllelse. (2 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.)

Kvalitetsredovisningarna innehåller uppgifter om hur skolan arbetar för att nå de nationella målen i skolornas arbete t.ex. med lärande och resultat avseende nationella prov i svenska, engelska och matematik, arbetet med normer och värden, god hälsa, språkbruk och demokratiarbete. Analyser och åtgärder för ökad måluppfyllelse finns redovisade i de kvalitetsredovisningar som inspektörerna tagit del av. Emellertid görs ingen sammanställning av resultaten annat än när det gäller resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 5. Inte heller finns uppgifter om resultatet av uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen.

Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsredovisningar bör utvecklas i enlighet med styrdokumentens krav.

2008-06-24 Göteborg

Leif Aljered

Sven-Olof Lundin